

Ny allmän forumregel

(Ju2009/5264/DOM)

Dnr 801-20986-09/112

2009-10-20

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Sammanfattning

Kronofogdemyndighetens synpunkter är begränsade till de omständigheter som påverkar den egna verksamheten.

I huvudsak innebär förslaget ändrat forum för överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut om rättelser av personuppgifter i myndighetens databaser. Enligt myndighetens bedömning innebär förslaget, vad avser denna måltyp, ökade kostnader som är svåra att motivera ur ett medborgarperspektiv. Myndigheten föreslår därför att förutsättningarna för en specialreglering utreds och, om den leder till att en sådan reglering bör införas, att detta sker senast då den nya allmänna forumregeln träder i kraft.

Förslagets konsekvenser för Kronofogdemyndigheten m.m

För det absoluta flertalet av Kronofogdemyndighetens avgöranden är forum för överklagande en allmän domstol. Ett undantag härifrån är myndighetens beslut om rättelser av personuppgifter och liknande uppgifter i myndighetens databaser ("rättelsebeslut"). Dessa beslut överklagas enligt 3 kap. 4 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet hos allmän förvaltningsdomstol.

Sedan 2006, då tio regionala kronofogdemyndigheter blev en enda Kronofogdemyndighet, avgörs alla s.k. rättelseärenden vid ett särskilt team i Visby. Dessförinnan handlades rättelseärendena på ett flertal orter i landet. Anledningen till koncentrationen av rättelseärendena till en ort var ett behov av ökad enhetlighet i bedömningarna och en snabbare hantering av ärendena. Myndigheten har inga planer på att ändra den nuvarande ordningen, som till viss del även har en regionalpolitisk bakgrund.

Myndighetens organisation i kombination med nu gällande forumregel och domstolsorganisation innebär att i princip alla Kronofogdemyndighetens "rättelsebeslut" överklagas hos länsrätten i Gotlands län. Med en oförändrad forumregel blir forum för överklagade av "rättelsebesluten" Förvaltningsrätten i Stockholm när den nya domstolsorganisationen införs under 2010. Om förslaget däremot blir en realitet blir samtliga förvaltningsrätter forum för överklagande av Kronofogdemyndighetens "rättelsebeslut".

De senaste åren har antalet rättelseärenden hos Kronofogdemyndigheten ökat väsentligt, från ca 5300 stycken under 2007 till beräknade 7000 stycken under 2009. Det är inget som pekar mot att ökningstrenden kommer att avta de kommande åren.

En lagändring i juni 2008 gjorde det möjligt att medge rättelse av uppgifter i fler situationer än tidigare. Vissa ansökningar måste dock fortfarande avslås och del av dessa överklagas till domstol. Efter lagändringen har det ännu inte utkristalliserats någon stabil nivå för det antal avslagsbeslut som årligen överklagas. Året före lagändringen, överklagades 284 beslut, året då lagändringen skedde minskade överklagandena till 156 stycken. Under 2009 har de ökat igen och beräknas bli ca 270 stycken. Mycket tyder på en fortsatt ökning de närmaste åren. Om förslaget antas kan ökningen, av skäl som anges nedan, förmodas att bli större vad som hitintills kunnat förutspås. Även om måltypen, d.v.s. överklagade beslut om rättelser i Kronofogdemyndighetens databaser,

kan förväntas öka kommer den sannolikt att stanna på en nivå som innebär att den måste anses som liten i förhållande till övriga måltyper hos förvaltningsrätterna.

Förutsättningarna för att medge rättelse av uppgifter i Kronofogdemyndighetens databaser skiljer sig märkbart från vad som i andra sammanhang är vanligt i fråga om sådana rättelser. I Kronofogdemyndighetens databaser ska t.ex. uppgifter rättas inte bara när de kan konstateras vara felaktiga, utan också av helt andra skäl kopplade till effekterna av framförallt privat kreditupplysningsverksamhet. (Rättelse ska t.ex. ske om korrekt registrerade uppgifter i efterhand visar sig vara missvisande i fråga om en gäldenärs vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser). Kronofogdens rättelseärenden kräver därför fler och andra överväganden än vad som är vanligt i andra sammanhang då rättelser begärs av uppgifter i databaser.

Antas förslaget blir samtliga förvaltningsrätter i landet instanser för överprövning av Kronofogdens "rättelsebeslut". Med fler förvaltningsrätter blir prövningen i första instans mer dynamisk vilket i sin tur kan förväntas medföra fler överklaganden hos kammarrätterna. Framförallt enskilda kan förväntas bidra till denna ökning men även Kronofogdemyndigheten kan oftare än i dagsläget behöva gå vidare med mål till kammarrätt i syfte att bidra till en enhetlig praxis i principiella frågor.

Muntliga förhandlingar i mål om överklagade av "rättelsebesluten" är mycket ovanliga. Detta kan möjligen i någon mån bero på att domstolen hitintills varit placerad i Visby dit det för flertalet klaganden förmodligen är obekvämt att resa. Om förslaget går igenom blir det enklare för de flesta klaganden att komma till domstolen vilket kan bidra till att något fler klaganden *begär* muntlig förhandling. Samtidigt kan det antas att domstolarna i de allra flesta fall kommer avslå en sådan begäran med hänvisning till att ett muntligt förfarande inte skulle tillföra utredningen något väsentligt. Kronofogden bedömer därför att domstolens läge inte har någon större betydelse för dem som överklagar myndighetens "rättelsebeslut".

Kostnadsmässiga konsekvenser

Såsom ovan framhållits är det högst sannolikt att förslaget leder till fler överklaganden hos kammarrätt. Därpå följer ökade kostnader, bl.a. för Kronofogdemyndigheten som skulle behöva medverka i flera processer än vad som kan förväntas om den gällande forumregeln behålls för "rättelsebesluten".

Om förslaget antas och den nya forumregeln trots det som påtalats ovan skulle visa sig bidra till fler muntliga förhandlingar än i dagsläget kan Kronofogdemyndigheten även behöva inställa sig hos domstolar på orter över hela landet. De jurister som är bäst skickade att företräda myndigheten i den typ av mål det är fråga om har av naturliga skäl sin placering hos rättelseteamet Visby. Av den anledningen önskar Kronofogdemyndigheten särskilt framhålla att myndighetens kostnader för förhandlingar på annan ort går att minimera om domstolarna, i så stor utsträckning som möjligt, medger att myndigheten får närvara per telefon eller video vid muntliga förhandlingar.

Specialreglering

Promemorian innehåller inte något förslag till specialreglering av forum för Kronofogdemyndighetens "rättelsebeslut". Myndigheten anser med hänvisning till det tidigare sagda och till det som sägs nedan, att det finns skäl för en sådan reglering och att frågan därför bör utredas.

Registerlagstiftningen, vari lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet ingår, har i många sammanhang betecknats som ostrukturerad, komplex och svårtillämpad. (Jämför t.ex. kap. 18 i SOU 2007:45, Utökat elektroniskt informationsutbyte.)

Enligt utredningen bör forum för överklagande av sällsynta måltyper med komplex lagstiftning i vissa fall regleras särskilt i bestämmelser som utgår från var beslutet har fattats. Kronofogden har samma uppfattning och anser det därför angeläget med en bedömning av om Kronofogdemyndighetens "rättelsebeslut" ska anses utgöra en sådan måltyp.

En sådan bedömning bör kunna ske i samband med en fortsatt översyn av de måltyper som utredningen nämner att den inte hunnit ta med i förslaget (sid. 26 i rapporten). Det är dock av största vikt att en eventuell specialreglering kan träda i kraft senast samtidigt som den nya allmänna forumregeln.

En specialreglering av forum för överklagande av Kronofogdemyndighetens "rättelsebeslut" kan med fördel införas genom en ändring i 3 kap. 4 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rikskronofogde. I den slutliga handläggningen har även verksjuristen Elisabet Ekman, föredragande, deltagit.

Eva Liedström Adler
rikskronofogde

Elisabet Ekman
verksjurist